

Mindezek a javaslatok nem értek célt.

A kormány részéről utaltak arra, hogy oka a rendelkezésnek az 1924. évi IV. t.-c.-kel beiktatott II. számú jegyzőkönyv XIII. cikkének 4. pontja, mely szerint a Magyar Nemzeti Bank központilag kezeli az állami bevételeket és fizetéseket és a Magyar Nemzeti Banknak az 1924. évi V. t.-c.-ben foglalt alapszabályai szerint az állam „amennyire lehet“ a Magyar Nemzeti Banknál tartozik pénziorgalmát összpontosítani. Ezzel összhangban a M. Kir. Postatakarék-pénztárról szóló 1926. évi XIV. t.-c. 2. §-a akként rendelkezett, hogy a Postatakarékpénztár az állami és a letéti csekkszám-lák álladékanak megfelelő összegeket a Magyar Nemzeti Banknál zsrirószámlán köteles elhelyezni. Ezen zsrirószámlán a Magyar Nemzeti Bank nem térít kamatot, ebből folyólag tehát az állam sem fizethet a Magyar Nemzeti Bankhoz eljuttatott letétösszegek után kamatokat.

Az a hivatkozás azonban, hogy az állam az általa letett pénzekért nem kap kamatot, jogosulatlan, mert az 1926. évi XIV. t.-c. indoklása szerint az államnak a Magyar Nemzeti Banknál fennálló függő adóssága után fizetett évi $2\frac{1}{2}\%$ kamat 1% -ra szállítottatott le, hogy így ellensúlyoztassék az a károsodás, mely az államot abból folyólag éri, hogy a zsrirószámlán elhelyezett összegek után kamatot nem élvez.

Ezt az igazságtalan állapotot tovább fenntartani nem lehet.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései. A gazdasági lehetetlenülés köréből négy döntést láttunk (P. VI. 4179/1933., P. V. 3149/1932., P. IV. 3946/1933., P. VI. 176/1933.); mind a négy mellözi a gazdasági lehetetlenülés kimondását. Noha teljesen különböző esetekről van szó és az adott esetek konkrét tényálladáki elemei bizonyára indokoltá tették a legfelsőbb bíróság döntését: az olvasó önkéntelenül irányzatot lát ezekben a döntésekben, még pedig azt a klasszikus magánjog szemszögéből helyeselhető nizust, amely a lehetőséghez képest fenn akarja tartani hatályukban a megkötött szerződéseket. Különösen érdekes a P. VI. 4179/1933. számú ítélet indokolásának az az okfejtése, amely súlyt fektet nemcsak az adós, hanem a hitelező vagyoni helyzetére is, de az adós vagyoni viszonyainak mér-

legelésénél is túlmegy a konkrét szolgáltatás és ellenértékek közötti aránytalanság vizsgálatán és mérlegelés tárgyává teszi, hogy az üzletbére leszállítását kérő adósnak milyenek az egyébkénti vagyoni viszonyai.

*

Abban a kérdésben, hogy mennyiben tekinthető bontóknak, ha a *férj tartási kötelezettségének* a kedvezőtlen gazdasági viszonyok között nem tud eleget tenni: nem egyforma szigorral mér a Kúria. Míg a P. III. 907/1933. számú ítélet méltányos a férjjel szemben és mentséget talál számára a gazdasági viszonyok súlyos voltában: addig a P. III. 1852/1933. számú ítélet jogosnak minősíti a feleség eltartását azért, mert a csupán egy albérleti szobából álló lakást, amelyhez konyahasználat nem tartozott, a házassági életközösség folytatására alkalmatlannak minősítette és az elhagyás jogos okának fogadta el azt is, hogy a férjnek rendszeres foglalkozása nem volt és feleségét eltartani nem tudta. Szerintünk a gazdasági viszonyok súlyos volta a feleséget arra kötelezi, hogy férje mellett rossz időkben is kitarsson. Számtalan házaspár él ma egy albérleti szobában és nem lehet a feleség tetszésére bízni azt, hajlandó-e ily körülmények között fenntartani a házassági életközösséget vagy sem.

*

Ismételten olvashatjuk a Kúria ítéleteiben annak az általános elvnek kimondását, hogy *az állam a hatóságai vagy tisztviselői által* a hatáskörükhöz tartozó hivatalos eljárásban hozott határozatokkal egyeseknek *okozott kárt megtéríteni tartozik*, ha szándékosság vagy vétkes gondatlanság forog fenn, ha az eljárás személy saját maga is felelős lenne és ha a kárt jogorvoslattal elhárítani nem lehetett. Az adott esetben (P. I. 131/1933.) a kir. Kúria nem minősítette „tarthatatlan”-nak a vallás és közoktatásügyi miniszter azon határozatát, amely hitfelekezeti iskola fenntartásához szükséges járulék fizetésére oly személyeket is kötelezett, akik sem az illető hitfelekezethez nem tartoztak, sem pedig az iskolát látogató gyermekük nem volt. A határozat nem teljesen megnyugtató. Dogmatikailag mindenestre érdekes a mennyiségi momentumnak: a jogszabályértelmezés *tévessége fokának* előtérbe helyezése.

*

A *közös tulajdon árverési megszüntetésére* a kir. Kúria az időt még mindig alkalmatlannak találja (P. V. 1685/1932.). A háború óta átestünk már ingatlanok értékelke-

désén és ezeknek az értékeknek nagyfokú zuhanásán; félő, hogy nem egyhamar tér vissza a gazdasági viszonyoknak az a stabilitása, amelyet a Kúria megkívánni látszik és így jogunk, sajnos, még huzamosabb ideig nélkülözni lesz kénytelen a tulajdonközösség megszüntetésének ezt a módját. Az idézett döntés, az eddigi gyakorlatnak megfelelően, a természetben való megosztás módja tekintetében a konstitutivitás hatalmával ruházta fel a bíróságot. Érdekes emberi vonatkozása úgy ennek, mint a kir. Kúria egy másik: P. I. 300/1933. számú ítéletének az, hogy az általános emberi gyarlóságból fakadó apróbb viszálykodásoknak nem tulajdonítanak súlyt és azokat mindegy a közösségben létevel velejárójának tartják.

*

Jogerős *ingatlanárverés perrel megtámadható*, ha alaki szabálytalanság történt és ha — amit a Kúria különösen kiemel — az árverési vevő rosszhiszemű volt. (P. V. 2990/1933.) Evvel a döntéssel bizonyos fokú rokonságot mutat fel a P. V. 3639/1933. számú ítélet, amely a telekkönyvi törlési pert lehetségesnek tartja annak dacára, hogy a jogserelmet perenkívüli úton is orvosolni lehetett volna. A közös elem mindkét ítéletben: a perenkívüli út viszonya a pereshez és az utóbbi megengedése akkor is, midőn a jogában sértett fél felfolyamodás útján is célt érhetett volna.

*

A *munkajog* köréből számos érdekes döntést olvashatunk, — visszhangjául a még mindig tartó leépítéseknek és munkaadó és munkavállaló a viszonyok súlyossága folytán kiélezett vitáinak. A P. II. 3581/1932. számú ítélet megállapítja, hogy az *azonnali hatályú felmondási okok szabályozása* a szolgálati szerződésnek tárgya lehet. A P. II. 975/1931. és P. II. 3578/1932. számú ítéletek a *munkavállaló igényei késedelmes érvényesítésének* jogvesztő hatályt tulajdonítanak. Az adott esetekben, ahol nyolc éves késlekedésekről volt szó, az ítéleti döntéseknek még lehetett jogosoltsága; ha a „késlekedés” rövidebb ideig tart, úgy agályos ebbe hallgatólagos joglemondást beleolvasni. A P. II. 4554/1932. számú ítélet eljárásjogi természetű: a fellebbezés *nyilvános előadásának szabályai munkaügyekben* mások mint egyebütt és új tények felhozatalára több módot adnak. Ez egyébként állandó gyakorlat és nemcsak az eljárási rendelet szóhangzatával, hanem az ügyek jelentőségével és a nyilvános előadási formának az ügyértéktől való függetlenítésével is indokolva van.

Ha a munkaadó *rövid idővel* az egyetértőleg történt

fizetésleszállítás után felmond, nincs helye annak, hogy a munkavállaló a felmondási időre járó javadalmazást a le nem szállított fizetés alapulvételével követelhesse, amennyiben megállapítható, hogy a felmondás nem esik a joggal való visszaélés tekintete alá, hanem az a munkaadó helyzete folytán gazdaságilag indokolt volt. (P. II. 5089/1932.) A joggal való visszaélés és — a lakásrendeletre emlékeztető, a rendes felmondás és rögtöni hatályu elbocsátás között középen álló — indokolt felmondás mint komplexenter fogalmak a munkajogban másutt is felbukkannak: — a közvetlenül a nyugdíjjogosultság elkövetkezése előtt történt felmondásoknál. (P. II. 291/1933.; már korábban is, mint pl.: P. II. 1652/1931., Jogi Hírlap, 1933. 388. és P. II. 4525/1931., U. o. 458.) Indokoltnak nyilván olyankor fogja tekinteni a Kúria a felmondást, ha arra vagy a munkaadó saját vagyoni helyzete készíti őt oly módon, hogy megfelelő létszámcsökkentés nélkül üzemét fentartani nem tudná, vagy pedig a munkavállaló tanusít oly fokban vétkes magatartást, amely még nem éri el a rögtöni hatályu elbocsátáshoz szükséges kötelelességhez; de beállhat a felmondás indokoltsága akkor is, ha a munkavállaló a legkisebb fokban sem vétkes, pl. ha állandó betegeskedése folytán kevésbé szolgálatképes. Hogy ezek a kúriai praxisból levonható elvek összhangban vannak-e avval a másik jogtétellel, hogy a határozatlan időre szóló szolgálati szerződést bármelyik fél bármikor felmondhatja, és hogy az, aki evvel a joggal él, az legalább is az eddigi felfogás szerint jogosan cselekedett, más kérdés. Ez elsősorban az esetek utóbbi csoportjára (nyugdíjjogosultság előtti felmondás) áll, míg a fizetésleszállítást röviddel követő felmondásnál nyilvánvaló a jogellenesség, ha a fizetésleszállítás elfogadása abban az akár hallgatóságos feltevésben történt, hogy a munkavállaló annak árán állását megtarthatja.

*

A részvénytársasági alapszabályoknak az az intézkedése, amely az *igazgatósági ülés szabályszerű egybehívásához* valamennyi tag értesítését kívánja meg, a társaság intern dolga, amelyet a perenkívüli cégbíró nem vizsgálhat, hanem amely a felügyelőbizottsághoz, a közgyűléshez, végső fokon pedig a megtámadási per bírójához tartozik. Ezt az elvet cégvezető bejegyzésével kapcsolatosan mondotta ki a Pk. IV. 2114/1933. számú végzés.

*

Talán nem helyes, ha bírói gyakorlat alatt mindig a felsőbb bíróságok gyakorlatát értjük és figyelmen kívül hagy-

juk azokat az eseteket, amelyek jogorvoslati rendszerünk-
höz képest oda el sem juthatnak, hanem valamely alsóbb.
fórumon megrekednek, — holott gyakorlati jelentőségük
néha felér akárhány felsőbbírói döntésével. A budapesti kir.
törvényszék, mint felfolyamodási bíróság 21. Pf. 4607/1932.
számú végzése („Jogesetek a perenkívüli eljárások köré-
ből”, III. évf. 183. sz.) elutasítja a perfeljegyzési kérelmet,
mert az igazoló felzet csak érkeztető bélyegzővel volt alá-
írva és nem volt ellátva sem ügyszámmal, sem az illetékes
kezelőtiszt aláírásával. A döntésben foglalt útmutatást —
amely egyébként teljesen összhangban van a Jüsz. és Tüsz.
16. §§-aival — annak példájára is idézhetném, hogy ügy-
kezelési szabályok esetleg anyagi jogi jelentőségre is emel-
kedhetnek.

Dr. Vági József.

**Szemelvény az 1934. évi részvényjogi bírói gyakorlat-
ból.** A jogrendszernek azt az átalakulását, amely a gazda-
sági rendszer szemünk előtt lefolyó átalakulásával kapcso-
latban és annak okozataként jelentkezik, sehol oly élesen
nem szemlélhetjük, mint a gazdasági élettel legszorosabb
összefüggést tartó hiteljog területén. Az átalakulás hosz-
szas és észrevétlen, — de annál mélyebb. Legérzékenyebb
pontjai a cégjog, a társasági jog és a tisztességtelen ver-
seny. Az átalakulás kettős irányú. Az egyik irányzat a
dogmatikus szabály háttérbe szorítása és áttörése egy a
társadalom gazdasági felfogásában gyökeredző igazságos-
sági principiummal szemben, — a másik — hogy úgy fe-
jezzük ki: a jogviszony eldologiasítása, kiemelése a szem-
benálló felek elszigetelt jogviszonyából s belehelyezése
azon életviszonyok közé, amelynek egyik jelensége.

Az alábbiakban a három jogterület közül a részvény-
jogi gyakorlat néhány esetéről szólunk, amelyeknek aktua-
litást az ad, hogy az 1934. esztendő kiemelkedő döntései
közé tartoznak.

E körben az esetek többsége azokkal a kérdésekkel
függ össze, amelyek a vállalatok liquidációja során merül-
tek fel. Alapítással, alaptőkefelemeléssel, nyereségfelosz-
tással kapcsolatos döntéseket alig találunk. De annál többet,
amelyek a részvénytársaság semmisségét, az igazgatóság
felelősségét, jogcselekményének megtámadhatóságát, a fel-
mentés megadásának jogszerűségét stb. vitatják. Ezeket a
határozatokat általában a szigor jellemzi. A kir. Kúria ál-
talunk is osztott felfogása szerint a r.-t. ügyvitelében a fo-
kozott felelősségérzetnek kell nyilvánulnia. Ezért az ig. ta-
gok nem hivatkozhatnak arra, hogy a r.-t. tisztviselői a
könyveket rendetlenül és szabálytalanul vezették, mert az